

Siarter Archwilio Mewnol

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Cynnwys

- 1 Cyflwyniad a Chefndir
- 2 Diben, Mandad a Chyfrifoldeb
- 3 Annibyniaeth a Gwrthrychedd
- 4 Medrusrwydd a Gofal Proffesiynol Dyledus
- 5 Rhaglen Sicrwydd a Gwella Ansawdd
- 6 Rheoli'r Gweithgaredd Archwilio Mewnol
- 7 Natur y Gwaith
- 8 Cynllunio ar gyfer Ymgysylltu
- 9 Cyflawni'r Ymgysylltiad
- 10 Cyfleu Canlyniadau
- 11 Monitro Cynnydd
- 12 Cyfleu bod Risgiau'n cael eu Derbyn
- 13 Diffiniadau

1 Cyflwyniad

Mae'r Siarter Archwilio Mewnol yn cael ei gorfodi trwy Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (sector cyhoeddus y DU)¹ ac mae'n ddogfen ffurfiol sy'n diffinio diben, mandad a chyfrifoldeb y gweithgaredd archwilio mewnol. Mae siarter yr archwiliad mewnol yn sefydlu safle'r gweithgaredd archwilio mewnol o fewn y sefydliad; yn awdurdodi mynediad at gofnodion, personél ac eiddo ffisegol sy'n berthnasol i gyflawni ymrwymiadau; ac yn diffinio cwrpas gweithgareddau archwilio mewnol.

Mae'r Siarter hon yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (sector cyhoeddus y DU), mae *Cod Ymarfer CIPFA ar gyfer Llywodraethu Archwilio Mewnol yn Llywodraeth Leol y DU* a MIAA yn cadarnhau cydymffurfiaeth barhaus â'r safonau a'r cod hyn.

2 Diben, Mandad a Chyfrifoldeb

Mae archwilio mewnol yn "weithgaredd sicrhau ac ymgynghori annibynnol, gwrthrychol sydd wedi'i gynllunio i ychwanegu gwerth a gwella gweithrediadau sefydliad. Mae'n helpu sefydliad i gyflawni ei amcanion drwy gyflwyno dull systematig, disgybledig i werthuso a gwella effeithiolrwydd prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethiant²".

Mae *Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014* yn nodi'r mandad ar gyfer archwilio mewnol mewn awdurdodau perthnasol yng Nghymru:

'Archwilio Mewnol

7.(1) Rhaid i awdurdod perthnasol gynnal system ddigonol ac effeithiol o archwilio mewnol o'i gofnodion cyfrifyddu a'i system o reoli mewnol.

¹ Mae hyn yn cynnwys Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (GIAS) yr IIA a'r Nodyn Cais: Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang yn Sector Cyhoeddus y DU

(2) Rhaid i unrhyw swyddog neu aelod o'r corff hwnnw, os yw'r corff yn ei gwneud yn ofynnol -

a) trefnu bod unrhyw ddogfennau'r corff sy'n ymwneud â'i gofnodion cyfrifyddu a chofnodion eraill ar gael fel y mae'n ymddangos i'r corff hwnnw ei fod yn angenrheidiol at ddibenion yr archwiliad; a

b) rhoi i'r corff y cyfryw wybodaeth ac esboniad y mae'r corff hwnnw'n ystyried eu bod yn angenrheidiol at y diben hwnnw.

(3) Rhaid i gorff perthnasol mwy, o leiaf unwaith ym mhob blwyddyn, gynnal adolygiad o effeithiolrwydd ei archwiliad mewnol.

(4) Rhaid ystyried canfyddiadau'r adolygiad y cyfeirir ato ym mharagraff (3), fel rhan o'r ystyriaeth o'r system o reoli mewnol y cyfeirir ati yn rheoliad 5(3), gan y pwyllgor neu'r corff y cyfeirir ato yn y paragraff hwnnw.'

Darparu gwasanaethau sicrwydd yw'r brif rôl ar gyfer archwilio mewnol yn y sector cyhoeddus. Mae'r rôl hon yn ei gwneud yn ofynnol i'r archwilydd mewnol roi barn annibynnol yn seiliedig ar asesiad gwrthrychol o'r fframwaith llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth. Prif bwrpas gweithgarwch archwilio mewnol yn y sector cyhoeddus felly yw rhoi barn, a gwerthusiad gwrthrychol i'r Swyddog Atebol neu Gyfrifyddu o ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad. Mae barn y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn elfen allweddol o'r fframwaith sicrwydd y mae ei angen ar y Swyddog Atebol neu Gyfrifyddu i lywio'r gwaith o gwblhau'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol (DLIB).

²Y Diffiniad o Archwilio Mewnol, Sefydliad yr Archwilydd Mewnol, Ionawr 2024

Mae archwilio mewnol hefyd yn darparu gwasanaeth ymgynghori annibynnol a gwrthrychol sy'n gynghorol ei natur, ac a gyflawnir yn gyffredinol ar gais penodol y sefydliad. Mae gwaith ymgynghori o'r fath ar wahân, ond mae'n cyfrannu at y farn y mae archwilio mewnol yn ei roi ar reoli risg, rheolaeth a llywodraethiant. Wrth berfformio gwasanaethau ymgynghori, bydd yr archwilydd mewnol yn cynnal gwrthrychedd ac ni fydd yn ysgwyddo cyfrifoldeb rheoli.

Mae'r swyddogaethau uchod yn gyrru Cenhadaeth MIAA i 'Ysgogi gwerth a gwella canlyniadau trwy ragoriaeth a phroffesiynoldeb'.

Bydd Adolygiadau Sicrwydd yn rhoi barn archwilio unigol i gefnogi Barn flynyddol y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol. Gofynnir am gytundeb ffurfiol ar gyfer rhoi sicrwydd trydydd parti i gyrff eraill mewn perthynas â'r gwasanaethau a ddarperir gan y sefydliad.

Yn unol â Rheoliadau Ariannol y sefydliad, bydd Archwilwyr Mewnol (heb roi rhybudd ymlaen llaw o reidrwydd) yn cael mynediad at holl gofnodion (gan gynnwys rhai o natur gyfrinachol) a gweithwyr y sefydliad.

3 Annibyniaeth a Gwrthrychedd

Rhaid i'r gweithgarwch archwilio mewnol fod yn annibynnol, a rhaid i'r archwilwyr mewnol fod yn wrthrychol wrth gyflawni eu gwaith. Er mwyn cyflawni'r lefel o annibyniaeth sy'n angenrheidiol i gyflawni cyfrifoldebau'r gweithgaredd archwilio mewnol yn effeithiol, bydd gan y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol fynediad uniongyrchol a dirwystr at uwch reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn cadarnhau i'r Pwyllgor Archwilio, o leiaf bob blwyddyn, annibyniaeth sefydliadol y gweithgarwch archwilio mewnol.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn adrodd yn swyddogaethol i'r Pwyllgor Archwilio ac yn sefydlu cyfathrebu effeithiol â'r Prif Swyddog Tân

Cynorthwyol a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio. Bydd hyn yn cynnwys cyfathrebu a rhyngweithio'n uniongyrchol â'r Pwyllgor Archwilio.

Bydd gweithgarwch archwilio mewnol yn rhydd o ymyrraeth wrth bennu cwmpas archwilio mewnol, perfformio gwaith a chyfleu canlyniadau. Bydd gan archwilwyr mewnol agwedd ddiuedd, diragfarn a byddant yn osgoi unrhyw wrthdaro buddiannau. Gall gwrthdaro buddiannau godi pan fydd archwilydd yn darparu gwasanaethau heblaw archwiliad mewnol i'r sefydliad. Nid yw eich Tîm Archwilio Mewnol MIAA yn darparu gwasanaethau eraill i'r sefydliad ar hyn o bryd. Os bydd hyn yn newid, cymerir camau i osgoi neu reoli gwrthdaro buddiannau o'r fath yn dryloyw ac yn agored, fel nad oes bygythiad neu amhariad gwirioneddol neu ganfyddedig i annibyniaeth wrth gyflawni'r rôl archwilio. Bydd y camau hyn yn cael eu dogfennu yn y siarter lle bo angen.

Bydd pob archwilydd mewnol yn cwblhau datganiad buddiant blynyddol sy'n nodi gwrthdaro buddiannau posibl a'r camau a gymerwyd i'w lliniaru. Bydd y broses hon, a'i chanlyniadau, yn cael eu cyfleu i'r Pwyllgor Archwilio yn flynyddol trwy Farn ac Adroddiad Blynyddol y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol.

Bydd MIAA hefyd yn adolygu'r rheolwr archwilio penodol a neilltuwyd i'r sefydliad o bryd i'w gilydd er mwyn sicrhau bod y ddau barti yn fodlon bod perthnasoedd yn dal i fod yn annibynnol ac yn wrthrychol.

Os amharir ar annibyniaeth neu wrthrychedd mewn gwirionedd neu o ran canfyddiad, bydd manylion yr amhariad yn cael eu datgelu i bartion priodol. Bydd natur y datgeliad yn dibynnu ar yr amhariad.

4 Medrusrwydd a Gofal Proffesiynol Dyledus

Bydd ymrwymadau'n cael eu perfformio gyda medrusrwydd a gofal proffesiynol dyladwy. Bydd archwilwyr mewnol yn meddu ar yr wybodaeth, y sgiliau a'r cymwyseddau eraill sydd eu hangen i gyflawni eu cyfrifoldebau unigol. Bydd y sawl sy'n ymwneud ag archwilio

mewnol yn meddu neu'n caffael yr wybodaeth, y sgiliau a'r cymwyseddau eraill sydd eu hangen i gyflawni eu cyfrifoldebau. Mae'r Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn Gyfrifydd cymwysedig CCAB ac mae'n gyfrifol am sicrhau mynediad i'r ystod lawn o wybodaeth, sgiliau, cymwysterau a phrofiad i fodloni gofynion y safonau archwilio mewnol. Bydd archwilwyr mewnol MIAA yn sicrhau Datblygiad Proffesiynol Parhaus a chydymffurfiaeth â safonau proffesiynol.

Bydd archwilwyr mewnol yn defnyddio'r gofal a'r sgiliau a ddisgwylir gan archwilydd mewnol rhesymol ddoeth a chymwys. Nid yw gofal proffesiynol dyladwy yn awgrymu anffaeledigrwydd.

5 Rhaglen Sicrwydd a Gwella Ansawdd

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio yn datblygu ac yn cynnal rhaglen sicrwydd a gwella ansawdd sy'n ymdrin â phob agwedd ar weithgarwch archwilio mewnol. Bydd y rhaglen sicrwydd a gwella ansawdd yn cynnwys asesiadau mewnol ac allanol.

- Bydd asesiad mewnol yn cynnwys;
- Monitro perfformiad y gweithgarwch archwilio mewnol yn barhaus; a
- Hunanasesiadau cyfnodol neu asesiadau gan bobl eraill o fewn y sefydliad sydd â gwybodaeth ddigonol am arferion archwilio mewnol.

Bydd asesiadau allanol hefyd yn cael eu cynnal o leiaf unwaith bob pum mlynedd gan adolygydd cymwys annibynnol neu dîm adolygu o'r tu allan i'r sefydliad. Bydd canlyniadau adolygiadau ansawdd allanol ac unrhyw gynlluniau gwella dilynol yn cael eu hadrodd i'r Prif Weithredwr a'r Pwyllgor Archwilio.

6 Rheoli'r Gweithgaredd Archwilio Mewnol

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn datblygu ac yn cynnal strategaeth Archwilio Mewnol a gynlluniwyd i fodloni prif bwrpas y gweithgarwch archwilio mewnol ac anghenion y gwasanaeth a ddarperir. Bydd y strategaeth hon yn hyrwyddo adolygiad systematig a blaenoriaethol, gan amlinellu'r adnoddau a'r sgiliau sydd eu hangen i ddiwallu anghenion sicrwydd y Swyddog Atebol/Cyfrifyddu a'r Pwyllgor Archwilio. Bydd y strategaeth yn ystyried aeddfedrwydd risg cymharol y sefydliad, gan roi ystyriaeth briodol i'r fframwaith sicrwydd.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn sefydlu cynlluniau sy'n seiliedig ar risg i bennu blaenoriaethau'r gweithgarwch archwilio mewnol yn gyson â nodau'r sefydliad.

Bydd Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn cynnwys yn y strategaeth archwilio fewnol y dull o ddefnyddio ffynonellau eraill o sicrwydd mewnol ac allanol. Bydd cynlluniau cyfnodol yn cynnwys unrhyw waith sy'n gysylltiedig â rhoi dibyniaeth ar waith o'r fath.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn cytuno ar y strategaeth a'r cynlluniau cyfnodol gyda'r Swyddog Atebol/Cyfrifyddu a'r Pwyllgor Archwilio.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn gweithio gydag uwch reolwyr a staff y cleient a fydd yn cefnogi MIAA i gyflawni'r cynllun archwilio.

Lle mae Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn credu y bydd lefel yr adnoddau y cytunwyd arnynt yn atal y Swyddog Atebol/Cyfrifyddu rhag cael barn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad, bydd y canlyniadau'n cael eu dwyn i sylw'r Pwyllgor Archwilio.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn cytuno ar drefniadau ar gyfer adrodd dros dro i'r Swyddog Atebol/Cyfrifyddu a'r Pwyllgor Archwilio yn ystod y flwyddyn ac yn llunio adroddiad blynyddol sy'n ymgorffori ei farn.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn rhoi barn i'r Swyddog Atebol/Cyfrifyddu ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad, a gaiff ei amseru i gefnogi'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol.

7 Natur y Gwaith

Bydd y gweithgaredd archwilio mewnol yn gwerthuso ac yn cyfrannu at wella prosesau llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth, gan ddefnyddio dull systematig a disgybledig.

Bydd y gweithgaredd archwilio mewnol hefyd yn gwerthuso'r potensial ar gyfer achosion o dwyll ac yn ystyried sut mae'r sefydliad yn rheoli risg o dwyll. Mae CIPFA wedi cyhoeddi *Cod Ymarfer ar Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd*. Er bod cydymffurfio â'r cod yn wirfoddol, mae CIPFA yn argymhell yn gryf ei fod yn cael ei ddefnyddio fel sail ar gyfer asesu sut mae sefydliad yn rheoli ei risg o dwyll. Dylid hysbysu'r Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol o'r holl dwyll, llygredd neu amhriodoldeb a amheuir neu a ganfyddir er mwyn llywio'r farn flynyddol a'r cynlluniau sy'n seiliedig ar risg.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol hefyd yn cysylltu ag archwilwyr allanol y sefydliad a chyrrff adolygu eraill i hwyluso cydlynu adnoddau a sicrwydd archwilio yn effeithiol.

8 Cynllunio ar gyfer Ymgysylltu

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn sefydlu Cynllun Archwilio Mewnol sy'n seiliedig ar risg ar y cyd â'r cleient a chyda chytundeb y Pwyllgor Archwilio. Bydd y cynllun yn nodi'r blaenoriaethau ar gyfer gweithgaredd archwilio mewnol, yn gyson â nodau ac amcanion y sefydliad.

Bydd archwilwyr mewnol yn datblygu ac yn dogfennu cylch gorchwyl ar gyfer pob ymgysylltiad, gan gynnwys amcanion, cwmpas, amseru a

dyraniadau adnoddau'r ymgysylltiad, yn seiliedig ar werthusiad o natur a chymhlethdod pob ymgysylltiad, cyfyngiadau amser a'r adnoddau sydd ar gael. Bydd cynllun gwaith yn cael ei ddatblygu a'i ddogfennu sy'n cyflawni amcanion yr ymgysylltiad.

Bydd archwilio mewnol yn cyfarfod yn rheolaidd â'r archwilydd allanol i ymgynghori ar gynlluniau archwilio a thrafod materion o ddiddordeb i'r ddwy ochr.

9 Cyflawni'r Ymgysylltiad

Bydd archwilio mewnol yn nodi, dadansoddi, gwerthuso a dogfennu digon o wybodaeth i gyflawni amcanion yr ymgysylltiad. Bydd archwilwyr mewnol yn seilio casgliadau a chanlyniadau'r ymgysylltiad ar ddadansoddiadau a gwerthusiadau priodol. Bydd archwilwyr mewnol yn cofnodi gwybodaeth berthnasol i gefnogi'r casgliadau a chanlyniadau'r ymgysylltiad.

Bydd pob ymgysylltiad yn cael ei oruchwylio'n briodol i sicrhau bod amcanion yn cael eu cyflawni, bod ansawdd yn cael ei sicrhau a bod staff yn cael eu datblygu.

10 Cyfleu Canlyniadau

Bydd archwilwyr mewnol yn cyfleu canlyniadau'r ymgysylltiad â phartion priodol, gan gynnwys amcanion a chwmpas yr ymgysylltiad, yn ogystal â chasgliadau, argymhellion a chynlluniau gweithredu perthnasol.

Gan weithio gyda'r sefydliad, bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn sicrhau bod cyfathrebu'n gywir, yn wrthrychol, yn glir, yn gryno, yn adeiladol, yn gyflawn ac yn amserol.

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn cyflwyno barn ac adroddiad archwilio mewnol blynyddol y gall y sefydliad ei ddefnyddio i lywio ei Ddatganiad Llywodraethiant Blynyddol.

Bydd barn yr archwiliad mewnol blynyddol yn nodi digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol fframwaith llywodraethiant, rheoli risg a rheolaeth y sefydliad.

Bydd yr adroddiad blynyddol yn ymgorffori;

- Y farn;
- Crynodeb o'r gwaith sy'n cefnogi'r farn; a
- Datganiad ar gydymffurfiaeth â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (Sector Cyhoeddus y DU), *Cod Ymarfer CIPFA ar gyfer Llywodraethiant Archwilio Mewnol yn Llywodraeth Leol y DU* a chanlyniadau'r rhaglen sicrhau a gwella ansawdd.

11 Monitro Cynnydd

Bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn sefydlu ac yn cynnal proses ddilynol i fonitro bod camau rheoli wedi'u gweithredu'n effeithiol neu fod uwch reolwyr wedi derbyn y risg o beidio â chymryd camau gweithredu. Bydd hyn yn cael ei weithredu i gefnogi'r sefydliad i sicrhau bod camau gweithredu'n cael eu rhoi ar waith, ac adrodd ar gynnydd i'r Pwyllgor Archwilio.

12 Cyfleu bod Risgiau'n cael eu Derbyn

Pan fydd Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn credu bod uwch reolwyr wedi derbyn lefel o risg weddilliol a allai fod yn annerbyniol i'r sefydliad, bydd Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn trafod y mater gyda'r uwch reolwyr. Os na fydd y penderfyniad ynghylch risg gweddilliol yn cael ei ddatrys, bydd y Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol yn adrodd y mater i'r Pwyllgor Archwilio i'w ddatrys.

Cod Moeseg

Bydd MIAA yn gweithredu o fewn y diffiniad o archwilio mewnol a gofynion y Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang (Sector Cyhoeddus y DU). Mae hyn yn cynnwys cydymffurfio â Saith Egwyddor Bywyd Cyhoeddus.

13 Diffiniadau

Bwrdd	Y Bwrdd Rheoli ar y Cyd sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am lywodraethiant.
Swyddog Atebol	Swyddog sy'n gyfrifol ac yn atebol am arian a ymddiriedir i'r sefydliad.
Y Pwyllgor Archwilio	Y pwyllgor sydd â chyfrifoldeb cyffredinol am gynghori'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethiant ar sefydlu system lywodraethiant effeithiol.
Cyfarwyddwr Archwilio Mewnol	Yn gweithredu fel y Prif Weithredwr Archwilio fel y gweithredwr corfforaethol annibynnol gyda chyfrifoldeb cyffredinol am archwilio mewnol.
Uwch Reolwyr	Y cyfarwyddwr arweiniol cyffredinol y cytunwyd arno gan y sefydliad ar gyfer pob ymgysylltiad archwilio.

Anne-marie Harrop

Cyfarwyddwr Sicrwydd Rhanbarthol

Ffôn: 07920150313

E-bost: Anne-marie.Harrop@miaa.nhs.uk

Angharad Ellis

Dirprwy Gyfarwyddwr Sicrwydd Rhanbarthol

Ffôn: 07469378328

E-bost: Angharad.Ellis@miaa.nhs.uk